

peefawinatees tilumus un fasneegt pastahwigu dñshwes laimi. Ja nu mehs ar nopeetnibu eewehrojam fenlailu leela wihra domas un isteizeenus par zilwelu dñshwi un peenahkumeem, tad mums ja-atsñhst, ka tahdas domas nar bes pamata, ka winas wispahejä sñra pilntigibinatas un pateefas, jo zilwels eeguhst tilumus un gara isglichtibuzaur fabeedrigu lopdñshwi, zaur nosfaltischanos zitu tilumöö. Kä jau mineju, tahds ir muhsu beedribu un winu isrihlojumu noluhls, proti, strahdat lauschu tilumibas pazelshchanai un isglichtibas weizinaschanai ihpaschi pee semäs lahtas laudim, zaur kopigu un preelschfshmigu sadñshwi. Kur isrihlotaji ir widutaji lauschu lopdñshwe, tur wairosees un plauls tilumiba, tur stiprinasees un mahzisees muhsu jaunelli flosas atsñhjuschi!

Bet te jautajums: kas lai beedribu ustura, kas lai to wada? Kas lai ir preelschisihmigees isrihlotaji, mudinataji un beedrotaji? Ka jau raksteena eesahklumā norahdijām, neiveens negrib labprāht usnemtees grūhiā darba, noraidas, schā, ta aibildinadamees, zits us zita. Nu, lailam gan par scha aroda lopejeem latris apschimēs isgħiħtataż-żgħiex is-żgħix. Nu, lailam gan par scha aroda lopejeem latris apschimēs isgħiħtataż-żgħiex is-żgħiex. Iewar leegħt, ka minetee wiħri peeder p-pee isgħiħtataż-żgħiex draudse un pagastā un tadehxt ari wineem jagħadha un jaruhpejjas par liħdsi-xiex labla ġiġi, par lauschu isgħiħtibu un laimi. Teeħfa, ka nepeeteel ar tanzeles spredikeem un katedra runam ween, ważaga darbu, ważaga preelschisihmes. Ja, preelschisihmes, netil ween mahzitaju un skolotaju preelschisihmes, bet wiċċas zilweżes fabeedribas preelschistawju preelschisihmes audsinga un daiko. Nela nelihds pat tee labakee padomi, is-filtakas fidsi pluħdu sħċhee wahrdi, ja truħiż preelschisihmu no tieem, kas mums liddi kā wadoni, lai tee nu buhu waż-żeela, waż-żgħiex maqka d'sħieħi, apwahrni pàr mums liddi. Ta, sinans, ari mahzitajeem un skolotajeem, ka jau audsingatajeem, ja ħixx preelschisihmigeem, preelschisihmigeem wiżżeek, — amata, d'sħieħi, beedribi, isriħlojumā u. t. t. Bet daudsreis d'sħieħi, labak fajit — laudis, eeradu sħi prafit no skolotaja wairak, nela winsħi spehi, tee għix, lai skolotajis daritu waż-żgħiex brijnumus — un ja winsħi to nedara — protams, winsħi tas-nespeħi, — tad sħeħloja, ka skolotajis fuhris, netautihs u. t. t. Negħibu teiħi, ka skolotajis newaretu beedribas wadit, newaretu buht beedribas preelschnekk, katra finn winsħi tas war buht — un weħl jo labak — ja til waħxa un apstahkki to winna aktnej; bet leetaj gluschi nemas nelait, ja wadoni ir-zitti un skolotajis, zik spehi, dar-bojas liħdsi. Tur til pat — un ja weħl ne wairak — war skolotaja darbs nest beedribai fweħtib. Bet kas ta' beedribu wada? Skolotajis nereti tas-nespeħi — ja wadoni ir-zitti un skolotajis, wairak mahzitais zil-veli pagastā waż-żgħiex draudse, winsħi tas prot dseebat, „runat“, mahx u. t. t., ko latris wiś newar. Ja, das-sheem ta' gan isleekas, bet pateeffiha ta' nemas nar, atrobas ir-zitti gan pagastā, gan draudse, kas ne maqka isgħiħtott un mahziti, ka skolotajis. Laħdus domaju, ja zittu nebuhu, pagastia kieni, misiex pahrrwadnekkus, ahrstu u. t. t. Tee teesħam waretu leetu wairak weżżeq — un ari buħtu jaċeluhds un jawekk beedribas d'sħieħi, un darbibha eelschā, fur winu weħl beedribi truħi. — Tad, ja ari nebuhu pagastā wairak isgħiħtou, ka tkal skolotajis, kas „runat“ un dseeb, tad, ka jau fajjits, ar muti ween

leem ir zilwelam weens zi (gaiss, dwascha, gars). Bes ta zilwelam ir wehl saws dsihwibas spehls ling. Pehz varianteem zi nahk no Jang un ling no In. Tad wehl zilwelam ir trihs hun un septini po, no kureem satram ir saws waheds. Hun nahk no tehwa, ir prahta zehlons un peemiht alnâs. Scho trihs hun ihpaschiba, ir: gaischums, faprachtiba un neredsamiba un winu darbiba pastabw elpschana, domoschana un nojehgschana. Po nahk no mahtes, ir dsihwibas pamats un peemiht plauschöös. No septineem po allaras dsihdes un redses prahs, atmina un sajehgumu isschirkirschana. Pee raschanas papreelsch nahk po, tad hun; pee mitschanas papreelsch aiseet hun, tad po; noteek ari isnehmumi, bet retti. Par mirstoschu zilwefu mehds fazit: „Hun jau ir prom, po fajuzis.“ — „Hun wairs nellausa meesai.“ — „Diwi hun jau pagalam“. Schahdas eelschligas dalischanas deht burvjeem ejot espehjams weenâ paschâ reisâ parahditees watalak weetâs. Tad zilwela wehl mahjo trihs personifizetas laislibas — schi. Winas mahjo galwâ, — pehz ziteem weena galwâ, otra wehderâ, treschâ lähjâs, — un gahda, fa zilwela muhschu pahfinatu. Pehz zilwela nahwes hun pazekas us debesim un po ispluhst pa semi. No po zelas maldu ugunis un laxâ kritischo waidi, las dsihdami leetus lailâ. Pakahrtia zilwela po ee-eet semê un paleel par smalkam oglem. Wisi trihs schi turpreti paleel semes wirsu par launeem gareem. Pehz varianteem svehts zilwels pehz nahwes paleel par sien un pazekas debesis, lamehr ziti top par gui un ee-eet semê. Gui, flatotees pehz nopolna, atdsimst waj nu par zilwelu, waj par lopu. Fa ari sien wehl atdsimst, tad tikai par svehtu jeb augstu personu. No masa behrna, las miris us semes, nepaleelot nelahds gars pahri, ladeht ari dauds wejali mirstoschus behrnus nometot us grihdas. Usslati par daschadeem personifizeteem spehleem zilwela ir nahkuschi no davoisma, lamehr atdsimshana ir zehlusen no budisma. Konfuzijs turpreti nemahja nela das dsihwibas pehz nahwes, dribsal pat wehl noleeds winu. Ta fa nu Konfuzijs nela stas pats nela jauna

nepeeteel, wajaga darbu, wajaga preelschfihmes. Tahdi
preelschfihmes neseit ir, là nupat jau teizu — wiſi muhsu
preelschfiahwji, là: pagasta, teefas un basnizas preelschneeki,
mujschu pahewaldneeki un arendatori, pagasta fteihweri,
draudses ahrsti u. t. t. — Tee wiſi ir wihr, tas pagasta,
draudse ir no leelu leela fwara un lam fwars pee laudim;
tee ir tee, us kureem flatas preeauguschee dſihwē un llaufas,

lä tee isturas, lä domä, lä runä un alasch teem padodas. Tee ir tee wihr, kureem jaruhpejas par lauschu lablahjibu un tilumibu, jagahdä par meeru un fahrtibu mahjä, zekä, frogü un wifur. Ja, wineem peeder leelee, preeauguschee, skolotajam tilai maslinee. — Un — waj tad beedribas now, kas ruhpejas par tilumibu, par lauschu lablahjibu un waj tadehk täs now pabalstamas un wadamas no wiseem pemineteem preelfschlahwjeem? Waj beedribu usturot un pabalstot teem nebuhs dauds weeglati un felmigati west un usturet fahrtibu ir frogä, pasargat laubis no schuhposchanaas, kas weizina nabadsibu un gaudenibu? Tas tak teescham winu swrehts peenahlums un usdewums, no ta laubis pasargat! Kur schee minetee spehli dodaß lopä beedribä, tur teescham neutraujas ne skolotajs, nedz ari ziti spehli darbotees lihds. Bet pastraigäumees pa beedribam, pa isrihkojumeem un passatismees, zif tur atrodas no muhsu preelfschlahwjeem? Mas, loti mas! Daschä ir lahds, daschä neweena — un tur tas ari ir, tur daudsfreis peespeests, bet newis lä beedris un isrihkojuma weizinatajs. Daschä weetä pagasta preelfschneeki melsé beedribai pat laitet un to gahst. Lahds preelfschneeks sehd frogä ais busetes galldina, gahna beedribu un winas no-luhlus un lihds ar to — un wehl jo wairak — ari skolotaju, kas tai darbojas lihds. Kä peedfishwojumi rahda, tad, tur dsihwes nodalu preelfschlahwji pret beedribu aufsti, tur par spihti wifai beedribas un isrihkojumu ruhpibai salo un aug jo projam frogu apmellefchana un zitas negehlibas.

Bet waj tadeht wiſi nekreetni, waj tadeht lai dſihwi lahdam, la daschi nelgas atrodas dſihwē? — Netruhkfjau ir kreetnu zilswetu, godajamu un teizamu preelfschneelu, kam ruhp sawu lſhdszilweku labums, las wiſpahrigus noluſlus tura augſtu pahri par paſchmihlibas zenteeneem un kaſlibam. Waj naw beedribu Baltijā, muhsu dſimtenē, las strahdā ſelmiģi un preelfſihniģi? Paſlatisimees tajās! Tur pagasta wezalais, pagasta preelfſchneeli, teesneſchi, draudſes preelfſchneels, muſchias pahrwaldneels, ahrſts, ſtrihweris, ſkolotajs, — wiſi, wiſi it la weens wihrs strahdā preelfſch weena noluſka, preelfſch fauſchu iſglichtibas un tilumibas paželchanas. Pagasta wezalais un ſtrihweris pamudina laudiz pagasta namā, teesneſhi teefas ſhaba, draudſes preelfſchneels draudſē, ſkolotajs — ſkolā, — un tad wiſi ſopigi tos atlal fagaida beedribas namā, latris sawu teefu tur strahdadami un rahdidami, ko ſopidſihwe no katra ſava ložella praſa. Preelfſchneels lai dara, las preelfſchneekam peenahkas, lai jautram azim wada beedribu to walididams un fargadams. Štrihwers kā iſglichtotaks lai gahdā par teatru uſwedumeem, ſkolotajs lai ruhpejas ari beedribā par wina arodā eſoscheem preelfſchmeteem, kā: vſeedaſchanu, muſiku, ahrſti par jautajumu iſſlaidroſchanas valareem u. t. t. Redat, kur tā strahdā ſopoti ſpehli,

atradis, bet tilai atjaurojis wezu wezo mahzibu, tad daschi peenem wina usslatus var foti pirmatnejeem pee sineescheem. Bet nu deemschehl wift senee sineeschu ralstiumums til ir pasifstami so pascha Konfuzija redakcijas, tad naw mums eespehjans scho isteklumu kontroleit.

Tad Bruneneels raasta: „Antropologi peegreesch leelu wehribu eerascham, kurus mehds ilgasi usglabatees fawà pirmatnejâ weidâ; ari tad, tad jau wina nosihme aifmirsta, mehs eespehjam islobit pirmatnejos elementus no wehlakajam peedewam. Ne ta ir ar mahrdeem un usslateem: tee maina fawu wîdu drîhsak un mums ir wisai gruhti winds atrash pimatnejo „nosihmi, pirmatnejo kodolu“. Man schkeet, ta tas pawifam naw peerahdams. Ta peem. wehl tagad Kineeschu farunas walodâ ir usglabajuschees dauds wahrdi, kurus mehs jau tajâ paschâ nosihmê fastopam wiswezlajâ Kinas grahamata „Schidingsing'a“. Daschi labi Homera wahrdi, kurus Greeku ralstneeli jau preelsch ki tureja par nowezojuschamees, ir wehl usglabajuschees tagdejo Greeku farunas walodâ. Leeliski turpreti ir mainuschâs eeraschâs un usslati pee leelum leelas eedsihwotajudatas pañaulê. Bitadi Latveežchi dñishwo un domâ tead, ta simtu gadu agraki un starpibai wajaga buht duids leelakai, ja nemitu weselu gadu tuhlestoti atpalak. Daschs labbs no Greekeem ir tagad mohamedans, kura ntschi ir bijuschi kristigi, lamehr to sentschi atkal pagani. Waj ar to ween jau naw notischas leelas pahrmainači illab eeraschâs, ta ari religišlos usslatôs?

Wahrdi ne-esot neka pirmatnejs, bet pee eerascham warot islobit pirmatnejs ementus ari tad, lad jau winu nosihme esot aismirsta. Unigi peestrihtu, la dauds lo war islobit, bet tikai jaschaub, waj tas islobijums ir pareiss. Jau augschâ redsejäm, lobot war dabut daschadus resultatus.

Tahkak Bruneneels ksa: „Kineeschu debess, Egipteeschu un Peruaneeschu files kults nav nelas pirmatnejs, bet wiss ir attihstijees no wechselu kulta.“ Kas us Kinee-

tur svehtibas netruhkf neweenam harbam. Tur nenahf neweenam ne prahf ne beedribas, ne flosotaja, ne gita lahda ne gahnit, neds tos wajat. Schis ihpaschibas ir wißam tam beedribam, kuras sauzam par kreetnakajam Baltijä. Gods kreetnajeem wißreem, kas wißpahrigus mehrkus tura augstalus par paschmihlibas zenteeneem!

Tildauds waretu darit beedribas preefsch tifumibas pazelschanas, preefsch jaunelku pamahzischanas un krogu apmellechanas issalknoscchanas — un tahdi buhtu tee strahneeki beedribā un ahrpus tās. — Bet ne wiſur ir eespehjams beedribas dibinat un tās eerihket tahdai darbibai, lä winu noluhtli prasa. Ko lai ſneeds te jaunelkeem krogu preelu weeta? Kahdeem lihdselkeem lai isplata laudis isglihtibu? Es domaju diwus tahdus lihdseltus. Weens no teem buhtu — dseedaschanas lopſchana ar jaunelkeem. Kur gan flaiftalu, kur leetderigaku laika ſawelli eedomaſſmees wakas brihscheem, nela dseedaschanu, kur wairak gara pajilaschanas un uſſautrinaschanas nemſim, nela dſeefmās? Waj dseedaschanu lopjot nesateekamees zits ar zitu, waj tur nenoſlatamees zits zita tifumos, waj nemahzamees lopt ſabeedrigu dſihwi? Waj dseedot nejuhtam, ko ſpehi weenoti ſpehli, kahda wara dſeefmam? Ja, wezee ſentſchi to wiſu juta un prata, pagahmees ſeltenites blija dſeedatajas — dſeedatajas „gruhtos laikos“, to peerahda leelaſi puls daschnedaschado tautas dſeefmu.

Te daschs warbuht fazis: ja nedseed, ja naw pagastā fora, — tad skolotajs pee ta ir wainigs, winam tak foris jaustura un dseedaschana jalopj. Teescham skolotajam tas sadara — un tur winsch ta nedara ajs fawas luhtribas, pelna stingru pahrmetumu. Bet satru reissi tas wis ta naw, daschureis pahrmetumi un skolotaja apwainojumi, la nelopjot dseedaschanu, ir neveetā; winsch daudfreis pee ta nemas naw wainigs, bet kaudis poschi. Skolotajs isaizinajas, isluhdsas dseedatajus, bet wiss par zeenigeem, waj nezeenigeem paklausit skolotaja usaizinajumam. Waj mums nesinami skolotaji un gadijumi, tur tee staigajuschi apkahrt pa mahjam aizinabami un luhgdamai gan dseedatajus, gan winu wezakus un aibildnus teem to atkaut. Dseedatajus, kuri daudfreis skolotaja pascha audsejni, gan naw gruhti peedabut pee dseedaschanas, ja tee ari kahdreib fasirdijusches pret dseedaschanu; bet wezaki un aibildni nereti ir nepeeluhsami, tee paleek jo stuhrgalvigi pee fawas aibildinaschanas: „Kas no ta buhs, tur man neteek ne makā, ne wehderā, lai eet tee, kas wairak spehj.“ — Tā daudfreis karo skola ar mahju, skolotajs ar wezaleem — un zeeteli ir newainigee behrni, nelaimigee jaunelli. Tadeht satu: wezaki un skola ir tas pats, kas mahte un tehwī. Wezaleem un skolat jaik neschlrami fa-auguscheem lopā, wa-jaga wezinat weenam otru, wajaga strahdat weenam preelsch otra. Ja tā turesees wezaki ar skolu lopā, tad tils wezaki, tad tils skola pee fawas noluhla, tad buhs laimigt muhsu behrni un jaunelli. Tadeht weenosimees us lopigeem darbeem! Ja skolotajs rahdas luhtris, rahdas buht noguris — daudfreis jau winu daschadas raijes gurdina, — tad usmudināsim to, pulzesimees ap winu un lubgām muhs wabit dseedaschanā u. t. t. Mahdisim, ka mums wajaga wika un netā, ka daudsi domā, ka dseedataji esot wadona dehl, tad ir

scheem ūbmejas, tad ſchis aſrahdiſums nau nemas dibinats. Cabalee Kineeschu mitologijas pehittati Georgiewſkiſ (Миоп-ческія Возар'нія и Мины Китайцевъ, С. Петербургъ 1892.) un von der Goly (Zauberet und Hexenkünfte in China, Tokio 1893.) tahdu uſſlatu neyafihſt, kaut ari pir-mais wehl atrodas animisma tihklos. Kad jau nu pirmais peemehrs bija tahds, tad ſchaubos ari par abu zitu pa-reiſibū.

Ragana, Uhfinsch, wampirs (упырь) Zahntis, Pehr-
lons, Wehja mahte, Deewinch, Laima, Mahra, — wist, wist
ir Bruneneelam welki jeb dwehseles. Wifas parahdibas
winch eespeesch schauras teorijas rahmjös, waj tur nu winaas
der waj neder. Kä jau augschä aishabiju, tad gari un
owehseles ir tas gluschi nenoteikts, neskaidrs un tahda pati
nenoteiktsiba walda ari tautas mitislös usflatöös, tä tad
fantasija tur war atrash deesin lahdas lihdsbas. Latweeschi
nehds dseedat: „Kur tu tezi, meega pele“ jeb „Welz, welz,
elite, behrnam medfinu“, un Bruneneelam „meega pele“
naw atkal nekas zits, tä dwehsele, jo „pee Latweescheem
wehsele warejußi atstahzt zilwelku daschadu dsihwneelu weidä,
an baloscha, gan peles isslatä dwehsele atstahjußi meeju“.
In tas lai nu esot peerahdijums! Wispirms gan peenahl-
os peerahdit, waj dwehsele ir teescham bijußi meega wiljeja
in ladeht wina taisni peles isslatä parahdas par tahdu un
ewis baloscha waj zitu dsihwneelu weidä.

Schahdus paschus peerahdijumus leeto ari meteorologi, ureem Bruneneels usstahjas par leelu pretineeku. Pehtlona asperito oso lu wini ussfata par mahloni, un teeschaam pehrona debeschus Latweeschi ari fauz par osoleem. Laimas ovivs Lautenbacham ir mahloni un peerahdijuma dehf llal waretu aifrahbit, ka pee seneem Indeefsheem mahloni tikuchi folishfunati ex optimis.

Upflatium schabdu dseefminu:

Rem., babilin., bahreniti.

Bahrenite leela rada:

Deewinsch — tehws, Laima — mahte,

Deewa behli — bahlesini."

